

ศึกษาเปรียบเทียบนิทานพื้นบ้านชาวไทยพื้นราบและชาวไทยภูเขาเผ่ามูเซอ จ.ตาก

นางสาวอรทัย สายเพ็ญ

วิทยานิพนธ์นี้ เป็นส่วนหนึ่ง ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ศูนย์วิจัยศิลปวัฒนธรรม
หน่วยวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2528

ISBN 974-564-607-5

009143

i 10243022

A COMPARATIVE STUDY OF THAI AND LAHU FOLKTALES IN TAK PROVINCE

Miss Orathai Saipen

A Thesis submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts
Section of Comparative Literature

Graduate School

Chulalongkorn University

1985

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ศึกษาเปรียบเทียบนิทานพื้นบ้านชาวไทยพื้นราบและชาวไทยภูเขา
เผ่ามูเซอ จังหวัดตาก

โดย

นางสาวอรทัย สายเพ็ญ

หน่วยวิชา

วรรณคดีเปรียบเทียบ

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กึ่งแก้ว อัครถาวร

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

สุวิมล งาม
.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.สุประภัสร์ บุญนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

วิมล งาม
.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.ประเสวีรัฐ ณ นคร)

Dr. So Chanok
.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ประคอง นิยมานเหมินทร์)

กึ่งแก้ว อัครถาวร
.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กึ่งแก้ว อัครถาวร)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คนทั้งสองกลุ่มมีความเห็นตรงกันว่า อุดมคติคือ การแสวงหาความสงบสุขโดยวิธี
ควบคุมความปรารถนาต่าง ๆ เพราะฉะนั้น ศีลธรรมจึง เป็น เรื่อง ไข่มวงและมีคุณค่าแน่นอน
ตายตัว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title A Comparative Study of Thai and Lahu Folktales
 in Tak Province

Name Miss Orathai Saipen

Thesis Advisor Assistant Professor Kingkeo Attagara, Ph.D.

Section Comparative Literature

Academic Year 1984

ABSTRACT

The purpose of this thesis is to make a comparative study of the Thai and Lahu worldviews as projected in their folktales. The folktales were collected from the Thai and Lahu people in neighboring villages in Tak Province between December 1983 and June 1984. Thirteen informants made their contributions and there were recorded as many as 109 folktales : 5 fables, 9 romantic tales, 48 legends, 16 jests, 3 myths, and 28 historical stories.

It is found that there are some paralleled elements among the folktales of the two groups of people. They accept that man is dualistic in nature. The world is governed by a certain regulation or law and thus it moves with a purpose.

One major difference between the two groups, however, is that while the Lahu people's belief is emphatically Kamma oriented. The Thai people look up to the Law of Cause and Effect rather than the Law of God or the gods. Nevertheless, the Lahu people have also projected some influences by the Law of Kamma.

Man's knowledge about the world is based on rationalism. The two groups of people accept that many phenomena are maneuvered by supernatural or magical powers. Yet supernaturalism is at times within man's reach and control. This type of knowledge can be mastered and be relayed from one person to another.

Both groups of people agree that the ideal is to search for peace through a repression of one's desires. Therefore, the moral codes of conduct are rather strict. And moral value is absolute in itself.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิติกรรมประกาศ

แม้ความสำเร็จของวิทยานิพนธ์นี้จะเป็นของผู้วิจัยเพียงผู้เดียว แต่ความสำเร็จนั้น
มีอาจเกิดขึ้นได้ หากปราศจากความช่วยเหลือและน้ำใจจากหลายบุคคล

ผู้วิจัยซาบซึ้งอย่างยิ่งในเมตตาธรรมของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กึ่งแก้ว
อัศถากร ที่กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา รวมทั้งสละเวลาในการตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์
ตลอดจนให้คำแนะนำที่มีประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้กรุณาให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดย
ตลอด ซึ่งหากปราศจากความช่วยเหลืออย่างเต็มที่เช่นนั้นแล้ว วิทยานิพนธ์นี้คงไม่สำเร็จ
สมบูรณ์ถึงความปรารถนาของผู้วิจัยได้ ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์เป็นอย่างสูง
ไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธา ศาสตรี คณาจารย์ภาควิชา
วรรณคดีเปรียบเทียบ และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่านที่ได้กรุณาชี้แนะตลอดจนแก้ไข
ข้อบกพร่องต่าง ๆ

ขอขอบพระคุณ ครูจะบุญ แห่งบ้านส้มป่อย คุณจินตวง เจนอักษร และ คุณสุภชัย
สดีรศิลป์ ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขการถอดเทปบันทึกเสียงและการแปลนิทานพื้นบ้านชาวไทย
ภูเขาเผ่ามูเซอ

ขอขอบคุณ คุณสมจิต วิริยะสุมน คุณพ่ายพิ ม่วงมิตร และเจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนา
และส่งเสริมชาวเขาคอยมูเซอ จังหวัดตาก ทุกท่าน ที่ได้ให้ข้อมูลด้านเอกสารต่าง ๆ
พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกในการออกเก็บข้อมูลในสนามอย่างคึกคัก นอกจากนี้ขอขอบคุณ
ชาวไทยภูเขาเผ่ามูเซอบ้านห้วยปลาหลดทุกท่าน ที่ได้ให้การต้อนรับอย่างอบอุ่นทั้งด้วยทอ
ความรู้อย่างใจให้อย่างเต็มที่และด้วยอัธยาศัยไมตรีอันดี ซึ่งการออกเก็บข้อมูลภาคสนาม
ของผู้วิจัยคงจะดำเนินไปไม่ได้อย่างราบรื่นเช่นนี้ ถ้าปราศจากความช่วยเหลือของคุณวิไล
อัยงาว คุณทอง ค่างใจ คุณสุเทพ มันมณี ผู้ช่วยเรื่องแผนที่ ตลอดจนคณาจารย์
โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ตาก ที่ได้กรุณาอนุญาตให้ผู้วิจัยมีโอกาสสัมภาษณ์วิทยากร มีผู้ช่วย
บอกภาษา ตลอดจนมีนักคุเทศก์ซึ่งเป็นนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ตาก นำทางไปยัง
หมู่บ้านที่ศึกษา

นอกจากผู้วิจัยจะตื่นตัวในน้ำใจและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของวิทยากร ผู้ได้
 กรุณาสละเวลาในการให้ข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คุณพันทิพา มาลา
 คุณ ธวัช ชิววงศ์คำ และพี่ๆทุกคน ที่ไม่เพียงแต่เต็มใจช่วย ในด้านกำลังกายเท่านั้น
 หากยัง เป็นกำลังใจ และส่งเสริมการศึกษาของผู้วิจัยอย่างดียิ่งตลอดมา และขอ
 ขอบคุณ คุณเรศักดิ์ บุญเรือง และคุณนงลักษณ์ เกิกแสง ผู้มีส่วนช่วยให้การจัดพิมพ์
 และโรเนียววิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ท้ายที่สุด ผู้วิจัยขอขอบคุณ มูลนิธิเจมส์ เอช คับเบิลยู ทอมป์สัน และ
 บัณฑิตวิทยาลัย ที่ได้เล็งเห็นความสำคัญของการวิจัยแขนงนี้ และได้กรุณาให้ทุน
 สนับสนุนการทำกรวิจัยจำนวนหนึ่ง

นางสาวอรทัย สายเพ็ญ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ช
สารบัญ	ญ
สารบัญตาราง	ฎ
สารบัญภาพ	ฏ
บทที่	

๑. บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๕
ความสำคัญหรือประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๕
แนวเหตุผลหรือสมมติฐาน	๖
ขอบเขตของการวิจัย	๖
ข้อกีดกันเบื้องต้น	๘
คำจำกัดความศัพท์เฉพาะ	๙
วิธีการดำเนินการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล	๑๐
การจัดกระทำกับข้อมูล	๑๑
หลักเกณฑ์ในการเลือกหมู่บ้าน	๑๒
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๔

๒. นิทานพื้นบ้านและวิทยากร	๑๙
ความหมายของคำว่านิทานพื้นบ้าน	๑๙
ความหมายของคำว่าโลกทัศน์	๒๒
นิทานพื้นบ้านสะท้อนให้เห็นโลกทัศน์อย่างไร	๒๖
ความสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยภูเขาและชาวไทยพื้นราบ จากนิทานพื้นบ้าน	๓๑
การจำแนกนิทานพื้นบ้าน	๓๗
วิทยากร	๔๔
๓. เปรียบเทียบโลกทัศน์ชาวไทยพื้นราบและชาวไทยภูเขาเผ่ามูเซอ จากนิทานพื้นบ้าน	๔๘
เปรียบเทียบโลกทัศน์ที่มนุษย์มีต่อมนุษย์	๔๙
เปรียบเทียบโลกทัศน์ที่มนุษย์มีต่อธรรมชาติ	๘๒
เปรียบเทียบโลกทัศน์ที่มนุษย์มีต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ	๘๒
๔. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	๑๐๖
สรุปผลการวิจัย	๑๐๖
ข้อเสนอแนะ	๑๑๑
บรรณานุกรม	๑๑๓
ภาคผนวก	๑๒๐
ภาคผนวก ก. ภูมิหลังเกี่ยวกับท้องถิ่นและประชากร	๑๒๑
ภาคผนวก ข. ภูมิหลังเกี่ยวกับชาติพันธุ์มูเซอ	๑๕๑
ภาคผนวก ค. ตารางสำรวจเปรียบเทียบโลกทัศน์ชาวไทยภูเขาเผ่ามูเซอ และชาวไทยพื้นราบ จ.ตาก	๑๗๒

ภาคผนวก ง.	นิทานพื้นบ้านชาวไทยภูเขาเผ่ามูเซอบ้านห้วยปลาหลด ต.พะวอ อ.แม่สอค จ.ตาก	๑๘๘
ภาคผนวก จ.	นิทานพื้นบ้านชาวไทยพื้นราบบ้านปากห้วยแม่ออ ต.แม่ออ อ.เมืองตาก จ.ตาก	๓๑๕
ภาคผนวก ฉ.	ภาพวิทยากรและข้อมูลปริบท	๓๕๖
ประวัติผู้วิจัย	๔๐๕

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

๑.	ตารางแสดงการจัดจำแนกนิทานตามรูปแบบ	๔๕
๒.	ตารางแสดงจำนวนประชากรชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ในจังหวัดตาก ปี ๒๕๒๒	๑๓๑
๓.	ตารางแสดงการแบ่งการปกครองตำบลแม่ท้อ	๑๓๒
๔.	ตารางแสดงสถิตินักเรียนโรงเรียนวัดกลางสวนดอกไม้ ปี ๒๕๒๗	๑๓๔
๕.	ตารางแสดงการปกครองตำบลพะวอ	๑๓๕
๖.	ตารางสำรวจเปรียบเทียบโลกทัศน์ชาวไทยภูเขาเผ่ามูเซอ และชาวไทยพื้นราบในจังหวัดตาก	๑๔๐

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
๑. แผนที่จังหวัดตากแสดงที่ตั้งอำเภอ	๑๕๕
๒. แผนที่อำเภอเมืองตากและอำเภอแม่สอดแสดงที่ตั้งตำบล	๑๕๖
๓. แผนที่ตำบลพะวอและตำบลแม่ท้อ แสดงที่ตั้งหมู่บ้าน	๑๕๗
๔. แผนภูมิแสดงการสืบเชื้อสายเผ่าพันธุ์ของชาวไทยภูเขาเผ่ามูเซอ	๑๖๑
๕. แผนภูมิการแบ่งกลุ่มภาษามูเซอ	๑๖๗
๖. ภาพวิทยากรและข้อมูลปริบท	๑๐๓

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย